

Nieuwsbrief

Vlinderwerkgroep Drenthe

15e jaargang no. 1 - april 2006

Voorwoord

Het is eind maart. De lente is officieel begonnen. Het zonnetje breekt af en toe door. De krokussen gaan echter nog niet open. Tot nu toe zijn er nog nauwelijks vlinders gezien. Dat was vorig jaar wel anders.

Wat er vorig jaar aan vlinders is gezien, kunt u in deze nieuwsbrief lezen. En daar zijn toch wel heel opmerkelijke waarnemingen bij, die ik hier natuurlijk niet ga verklappen.

Ook voor dit jaar staan er weer projecten op de rol. Bij voorbeeld van de kommavlinder en heivlinder. Inschrijven voor deze projecten kunt u op de voorjaarsbijeenkomst. Een telefoontje naar Jelle de Vries 0593-322219 voldoet, een e-mailtje naar:

waarnemingen@vlinderwerkgroepdrenthe.nl ook.

Op dit e-mail adres, die door Jelle de Vries wordt beheerd, kunt u ook leuke vlinderwaarnemingen melden!

Ook zijn vlinder verhalen voor de nieuwsbrief erg welkom. Het liefst geïllustreerd met foto's.

Het e-mailadres is:

nieuwsbrief@vlinderwerkgroepdrenthe.nl

Of nieuwsberichten voor onze webstek:

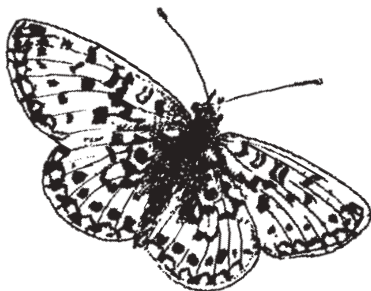
www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl

sturen aan:

nieuws@vlinderwerkgroepdrenthe.nl

Heel veel leesplezier en graag tot ziens op onze voorjaarsbijeenkomst op **24 april 2006** in de Westerburcht te Westerbork.

Willeke Ketelaar, voorzitter.

zilveren maan

veenbesblauwtje foto: Pauline Arends

Redactie

Leden:

- Pauline Arends
 - Roelof Blaauw
 - Hindrik Lanjouw
 - Jelle de Vries
 - Willeke Ketelaar
- Eindredactie:
- Ate Dijkstra

Kopij najaarseditie voor 15 oktober 2006 inleveren per:

e-mail: nieuwsbrief@vlinderwerkgroepdrenthe.nl
of Willeke Ketelaar
Kastanjelaan 5
9422 JB Smilde
tel: 0592413073

In dit nummer

Werkroepactiviteiten	2
Overzicht vlinderwaarnemingen 2005	
Jelle de Vries	3
Project kommavlinder en heivlinder 2006	
Jelle de Vries	6
Veenvlindertelling 2000 2005	
Jelle de Vries	8
Pijlstaarten in Drenthe	
Jelle de Vries	10
Gentiaanblauwtje	
Minko van der Veen	12

Werkgroepactiviteiten

Voorjaarsbijeenkomst

Hierbij nodigt het bestuur alle vlinder- en libellenliefhebbers uit voor de voorjaarsbijeenkomst op maandag

24 april 2006

om 19.30 uur in het hotel / restaurant De Westerburcht in Westerbork.

Het **programma** is als volgt:

- Ate Dijkstra:
Project Kommavlinder
- Wim Wesseling
Gentiaanblauwtje op het Witterveld
- Pauline Arends
Vennenonderzoek
- Waarnemingen/ervaringen (o.m. gebruik invulformulieren)

Tussen de programmapunten door zijn er de nodige pauzes om met elkaar ervaringen uit te wisselen en natuurlijk is er de traditionele verloting.

Hebt u nog foto's, digitaal, dia's of andere belangrijke zaken (ook prijzen voor de verloting) ? Neem ze mee!

Tot ziens op de bijeenkomst.

Het bestuur

Najaarsbijeenkomst
20 november 2006
in Westerbork.

veenbesparelmoervlinder foto: Pauline Arends
zie artikel veenvlindertelling op pagina 8

De nieuwsbrieven zijn ook op onze site te bekijken

www.vlinderwerkgroepdrenthe.nl

Hier leest u verder alles over de vlinderwerkgroep en mogelijk ook veel berichtjes met mooie plaatjes van de lezers of dus van U! Dit medium geeft heel veel mogelijkheden, maar is wel afhankelijk van de mensen die kopij aanleveren en de site actueel maken, dus doe mee en.....

stuur uw kopij met plaatjes aan:

nieuwsbrief@vlinderwerkgroepdrenthe.nl

Van de bestuurstafel.

Voorgaande jaren hadden we ze omstreeks deze tijd allang gezien. Dit jaar lijkt er geen eind te komen aan die lange periode met te lage temperaturen. Maar ik reken er toch echt op dat tegen de tijd dat deze Nieuwsbrief bij u op de deurmat valt of u computerbeeldscherm verschijnt, Citroenvlinder, Kleine vos of Dagpauwoog al meerdere malen u pad hebben gekruist. Een van de aantrekkelijke kanten van onze vlinderhobby is toch eigenlijk ook wel dat juist door de lange afwezigheid tijdens de winter het elk jaar weer een feest is ze weer voor het eerst te zien.

In de afgelopen zes maanden zaten we als bestuur weer regelmatig om de vergadertafel. Meestal zijn het de vaste agendapunten die aandacht vragen. Praktische zaken zoals b.v. het voorbereiden van de vlinderprojecten van het komende seizoen of de aanstaande Voorjaarsbijeenkomst. Maar soms ook maken we tijd vrij voor 'principiëlere' zaken. Zo spraken we over het thema 'herintroductie'. Hiermee bedoelen we het van elders halen van vlinders (eventueel rupsen) en die uitzetten in een gebied waarin ze vroeger voorkwamen. Zowel het herintroduceren zelf als de discussie hierover zijn niet nieuw. Ook niet dat er (vaak uitgesproken) voor- en tegenstanders van zijn. We kunnen bij herintroductie zowel denken aan niet als wel zeldzame vlinders. Neem het Heideblauwtje. Op gelukkig nog veel plaatsen talrijk, maar soms ook onbegrijpelijk afwezig. De biotoop lijkt in alle opzichten geschikt maar toch ontbreekt de soort. Het is in zo'n geval verleidelijk er een aantal 'over te plaatsen'. Maar zolang we het antwoord niet weten op de vraag waarom de soort zich er niet wil vestigen is het niet verantwoord, zo was althans onze mening. Een andere situatie doet zich voor wanneer we in een op zich nu weer geschikt geworden biotoop (met onze ogen bekeken) een daar van oorsprong aanwezige vlindersoort zouden willen herintroduceren die ook in de verre omtrek volledig ontbreekt. De soort zou deze voor haar geschikte plek naar alle waarschijnlijkheid niet (binnen een redelijke tijd) op eigen kracht kunnen bereiken. Moeten we in zo'n situatie dan misschien een handje helpen? Wij behielden voor beide situaties onze terughoudendheid. We zullen eerst meer inzicht moeten hebben in wat een soort werkelijk drijft alvorens dit soort experimenten te kunnen verdedigen. Verder zullen we er ook zeker van moeten zijn dat de bronpopulatie, waar vandaan we de exemplaren zouden halen, er niet onder lijdt. Een ander gevaar van het (al te enthousiast omarmen van het) herintroduceren zou kunnen zijn dat het verkeerd geïnterpreteerd wordt door partijen die vooral met economische ogen naar leefgebieden van vlinders kijken. De 'compensatiegedachte' en een 'maakbare' natuur zou hen goed van pas komen. Wij weten wel beter: bijvoorbeeld een geheel nieuw geschikt leefgebied voor onze ernstig bedreigde veenvlinders creëren zou ons op zijn minst twee zo niet vier generaties kosten, zo het ons werkelijk al zou lukken. Over die Veenvlinders is veel te doen en er wordt op dit moment door veel partijen, waaronder ook onze Vlinderwerkgroep, hard gewerkt om meer inzicht te krijgen in welke gebieden nog geschikt zijn en hoe we matig geschikte leefgebieden zouden kunnen verbeteren. Misschien een volgende keer hierover meer.

Minko van der Veen Secretaris

Overzicht vlinderwaarnemingen in 2005

Jelle de Vries

Wat vlinders betreft is elk jaar weer anders. Het ene jaar is een soort soms massaal aanwezig. Een ander jaar is het tegenovergestelde het geval. Vaak wijten wij die jaarlijkse verschillen aan het weer, te nat, te droog, te warm, te koud. In de nazomer en herfst van 2004 hebben we tijdelijk veel regen gehad. Toen hebben we ons afgevraagd welk effect dat heeft op enkele vlindersoorten in 2005. Zie de nieuwsbrief van maart 2005.

Of het nu van het weer komt of niet. De dagpauwoog, landkaartje en argusvlinder hebben het in 2005 slecht gedaan. Opgemerkt moet worden dat de argusvlinder ook in 2004 slecht gevlogen heeft. Enkele vlinderoverwinteraars zoals citroentje en kleine vos vlogen in 2005 wel in redelijke aantallen. Goed is het gegaan met groot dikkopje, groentje, boomblauwtje en bont zandoogje.

Toch geeft 2005 een heel wisselend beeld, het was niet het beste vlinderjaar! Er zijn wel veel soorten en vlinders gezien (tabel 1) maar meestal in lagere aantallen dan we gewend zijn.

Geelsprietdikkopje.

Er zijn dit jaar slechts enkele vlinders gezien o.a. in de vlindertuin in Zuidwolde en bij de Ossesluis. De vlinder komt wel meer voor in Drenthe maar wordt niet herkend.

Zwartsprietdikkopje.

Zo rond 22 juni zijn de eerste vlinders waargenomen. Aanvankelijk niet zoveel maar in juli en augustus in grotere aantallen. Zoals op 29 juli 50 stuks in de tuin van Jannie Roesink in Ubbena of 100 stuks bij Ten Arlo en zelfs 200 stuks bij De Haar (Schottershuizen). De vlinder is bijna overal gezien.

Kommavlinder.

Is dit jaar heel weinig gezien. Meldingen van slechts één of twee stuks per terrein. Wel enkele vlinders op Scharreveld, Holtherzand en Nuilerveld. We maken ons zorgen over de kommavlinder. Is het een achteruitgang of kijken we niet goed ?

Groot dikkopje.

De eerste op 15 juni. Op veel plaatsen gezien, meestal in lage aantallen. Met enkele uitschieters zoals 33 stuks in de Slokkert of 30 stuks in het Stuijgat bij Bunne. De laatste jaren een positieve trend.

Aardbeivlinder.

Na de tellingen in het project zijn de aantallen ons niet tegengevallen. Zie ook het overzicht in de vorige nieuwsbrief. Enkele terreinen zijn marginaal bv Kuijersbosch en Dwingelderveld, andere goed tot heel goed. Er zijn zelfs een paar nieuwe vliegplaatsen ontdekt. Op 28 april vloog de eerste vlinder op een telroute van Ron Soenveld en de laatste werd op 21 juli gezien door Jan en Annie Rocks. Een rekord! Totaal zijn 1071 vlinders geteld in heel Drenthe.

Koninginnenpage.

Dit jaar zijn drie vlinders gezien. De eerste op 2 juni bij Kees Contant in Zuidwolde (uit een overwinterende pop), de tweede op 9 juni in Koekange, door Joop Verburg. Joop zag ook de derde op 5 augustus op de Ommerweg bij Zuidwolde.

Gele luzernevlinder.

Slechts één exemplaar dit jaar. Gezien in de tuin van Mans Luinge in Nieuw Balinge op 18 augustus.

Oranje luzernevlinder.

Ook één exemplaar dit jaar. In het Middelveen (Zuidwolde) gezien door Tineke Bos op 1 juni.

Citroenvlinder.

Het rekord kan niet meer gebroken worden want de eerste is gezien op 1 januari door Maarten Perdeck in het Lheebroekerzand. De eerste warme dag van 13 graden was daarna op 16 maart. Toen zijn overal mannetjes vlinders waargenomen. Het eerste vrouwtje pas 14 dagen later. Redelijk veel gezien, echter zelden in hoge aantallen.

Groot koolwitje.

In het begin van het seizoen, april, mei en juni weinig aanwezig. Slechts lage aantallen. Later werd het beter. In juli en augustus vloog de vlinder goed. Weer lage aantallen in september. Al met al een matig jaar.

Klein koolwitje.

De eerste is op 14 april gezien in de omgeving van Hoogeveen. Het hele seizoen in behoorlijke aantallen aanwezig. Van half augustus tot half september zelfs veel.

Klein gaderd witje.

Bijna overal waargenomen. Soms in grote aantallen. Het hele seizoen aanwezig.

Oranjetipje.

In 2005 zijn de eerste vlinders op 11 en 12 april gezien. Normaal t.o.v. vorige jaren. 2002 op 12 april, 2004 op 24 april. Vanaf half april tot half mei op veel plaatsen gezien. Hoge aantallen in de vlindertuin in Zuidwolde en in de Slokkert.

Groentje.

Het groentje heeft het dit jaar heel goed gedaan. Vooral de tweede helft van mei hoge aantallen in het Schoonebekerveld en Steenbergerveld. De eerste vlinder op 21 april en de laatste, een afgevlagen exemplaar, op 18 juni.

Eikenpage.

Er zijn weinig vlinders gezien dit jaar. Enkele meldingen van slechts één of twee stuks. De laatste jaren zijn steeds lage aantallen waargenomen. Kijken we nog wel goed?

Bruine eikenpage.

Van deze vlinder is één exemplaar gemeld. Henk Bosma zag de vlinder, op een reeds bekende plaats, in Klein Zwitserland.

Sleedoornpage.

Bij het zoeken naar eitjes zijn in Zuidwolde op februari 7 eitjes gevonden bij de vlindertuin. In augustus zijn op twee locaties minstens 5 vlinders gezien. In de vlindertuin vlogen meerdere dagen achtereenvolgend twee vlinders. Een vermoedelijke melding uit Bloemberg is later gecontroleerd. Helaas zijn daar (nog) geen eitjes gevonden. Maar, wat niet is kan komen. We hopen op uitbreiding van de soort.

Kleine vuurvlinder.

In het begin van het seizoen heel weinig gezien. Pas in augustus begon het aan te trekken. Dan worden zelfs grote aantallen geteld. B.v. 50 stuks in Klein Zwitserland, 23 stuks in natuurpark Emmerschans en 23 stuks op de NAM locatie van Langelo.

Bruine vuurvlinder.

In het begin van het seizoen werd de bruine vuurvlinder vaker gezien als de kleine vuurvlinder. Heeft goed gevlogen in redelijke aantallen.

Heideblauwtje.

Heeft goed gevlogen, op de grotere terreinen soms in hoge aantallen. In het Bunnerveen werden 2500 stuks geteld. Ook in augustus veel gezien en zelfs begin september zijn enkele puntgave vlinders waargenomen. Op de grotere terreinen de laatste jaren zeer goed, echter hoe is de stand op de kleinere, geïsoleerde, heideveldjes?

Veenbesblauwtje.

De eerste vlinder is gezien in Poort 2 op 20 juni. Er zijn totaal 47 vlinders geteld in een vijftal veentjes, allen in het Dwingelderveld. Evenveel als vorig jaar.

veenbesblauwtje foto: Ron Soenveld

Icarusblauwtje.

Ook dit jaar op veel plaatsen gezien. De aantallen zijn kleiner als we in vorige jaren gewend waren.

Boomblauwtje.

Heeft dit jaar heel goed gevlogen. Op enkele plaatsen zijn zelfs 19 stuks waargenomen. Tot in begin september gezien.

Gentiaanblauwtje.

Begin juli hebben de eerste vlinders al gevlogen. De tweede week van juli was er al volop eiafzetting terwijl nog maar weinig klokjes bloeiden. Een late ontwikkeling. Half augustus was koud en nat maar ervoor en zelfs daarna zijn vlinders waargenomen. De eiafzetting is minder als in 2004.

Grote weerschijnvlinder.

Na jaren van afwezigheid dit jaar op twee plaatsen in Drenthe waargenomen. Op 28 juni werd een vlinder op een fietspad bij Uffelte doodgereden (mededeling Els Prins). Daarna werd op 6 juli nog een vlinder gezien bij Holtinge. Na informatie is vermoedelijk in die omgeving vorig jaar ook één vlinder waargenomen. Een populatie in die omgeving? Denk ook aan de foto in de vlinderatlas genomen op het Westersand! De tweede locatie ligt aan het Noord-Willemskanaal bij de Glimmer made. Hier is op 31 augustus een vlinder waargenomen terwijl op dezelfde dag in een tuin aan de westkant van Paterswolde ook één gezien is. Vier vlinders dus dit jaar. De omgeving van het Noord-Willemskanaal lijkt geschikt voor de vlinder. Bosjes met grote wilgen en populieren. En daarvan zijn er velen op korte afstand van de Drentse Aa. Allemaal binnen vliegafstand van de vlinder.

Atalanta.

Al vroeg in het voorjaar op 24 maart is bij Jan en Annie Rocks (vermoedelijk) een overwintelaar gezien. Tot eind mei blijft het rustig. Daarna wordt de vlinder overal gezien alhoewel in lage aantallen. Pas in september worden grote aantallen, tot 70 stuks bij het Steenbergerloopje, geteld. Op 9 november zijn nog fouragerende vlinders op klimop waargenomen.

Distelvlinder.

Dit jaar heel slecht. Er zijn 15 vlinders geteld. Al op 13 mei de eerste waarneming door Hillie Tepper. Daarna maanden met af en toe een vlinder. Opmerkelijk is de laatste op 5 oktober door Jan Huiskes in Zuidwolde.

Kleine vos.

Aanvankelijk zag het er in het voorjaar goed uit. Veel gezien in maart. Na 14 dagen was het afgelopen totdat eind mei de tweede generatie opdook. Wel overal gezien maar lage aantallen. Pas de derde generatie in september liet grote aantallen zien. Zo hier en daar 70 tot 80 vlinders.

Grote vos.

Voor Geert Rossing in Peize een grote verrassing dat in een geogste krop andijvie een grote vos zijn rustplek had. Hij heeft de vlinder in alle rust kunnen bekijken. Dit op 7 augustus.

Dagpauwoog.

Opvallend weinig overwinteraars. Slechts enkele vroege meldingen. De hele zomer bleef het slecht. Net als de atalanta en kleine vos werd het eind augustus beter. Toen zijn nog wel eens 10 – 15 stuks op een buddleia waargenomen. Eind september was het voorbij. En volgend jaar?

Gehakkelde aurelia.

De eerste waarneming is van 21 maart. Toch zijn er weinig overwinteraars gemeld. Eind juni komt de tweede generatie op gang. Overal zijn tot in de herfst vlinders gezien. De stand is 124 exemplaren waarvan 11 overwinteraars.

Landkaartje.

De voorjaarsgeneratie is nog wel redelijk veel gezien. Wel lage aantallen maar dat is normaal. De zomergeneratie heeft het laten afweten. Bijna iedereen heeft wel één of twee vlinders gezien maar zelden méér dan 10.

Veenbesparelmoer.

Uit de tellingen van deze zomer blijkt dat de aantallen iets zijn toegenomen. Vorig jaar 49 stuks, dit jaar 56 stuks. De toename komt door de grotere aantallen in een veentje bij Wijster. In enkele veentjes is de vlinder dit jaar niet gezien. Het gaat dus niet beter.

Zilveren maan.

Een grote verrassing was de aanwezigheid in het Elperstroomgebied. Maximaal 30 vlinders. In andere kansrijke gebieden is niets gevonden. Behalve bij Willem van Hemmen in het terrein. Daar vlogen wel 10 vlinders van de eerste generatie. Helaas de tweede generatie had een teruggang tot 3 stuks.

Bont zandoogje.

Zo langzamerhand wordt het bont zandoogje door heel Drente waargenomen. Vanaf het voorjaar tot in de herfst. Al enkele jaren is er een toename. De eerste waarneming is van 21 april en de laatste van 13 oktober.

Argusvlinder.

De argusvlinder heeft het dit jaar, maar ook vorig jaar, slecht gedaan. Bijna niet gezien. Te veel waarnemers melden de vlinder niet. Slechts een paar mensen hebben een vlinder gezien.

Koelvinkje.

Ook met het koelvinkje hield het niet over. Redelijk veel gezien maar niet in grote aantallen. De vliegperiode was kort. Alleen in juli heeft de vlinder goed gevlogen.

Hooibeestje.

Veel waarnemers hebben hooibeestjes gezien. De vlinder heeft goed gevlogen. Het hoogste aantal op 18 augustus op het Steenbergerveld met 39 stuks.

Veenhooibeestje.

Afgezien van het Fochtelooërveen waarvan we geen gegevens hebben vliegt het veenhooibeestje nog in drie terreinen in Drente. De vliegperiode was vroeg, dat heeft ons verrast, waardoor de tellingen (te) laat zijn gedaan. Daardoor zijn de aantallen, vooral in het Hingsteveen, lager als vorig jaar. In totaal 212 vlinders geteld. Vorig jaar 2131 stuks.

veenhooibeestje foto: Pauline Arends

Oranje zandoogje.

Net als het koelvinkje en bruin zandoogje heeft het oranje zandoogje redelijk maar niet spectaculair gevlogen. Wel veel gezien maar, op een enkele uitzondering na, nergens in grote aantallen.

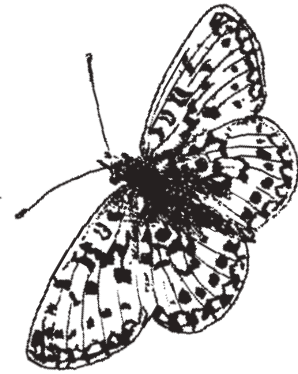
Bruin zandoogje.

Hetzelfde beeld als oranje zandoogje. Redelijk goed gevlogen maar slechts hier en daar een uitschieter met hoge aantallen. Op 7 juli 159 stuks in de Slokkert.

Heivlinder.

Weinig meldingen van slechts enkele vlinders. Een goed uitzondering was het Zuid Hijkerzand waar wel meerdere vlinders zijn gezien. Vermoedelijk ligt het aan de vlinder, en dat is een teken aan de wand! Het is de laatste jaren al minder met de aantallen. Het kan ook zijn dat de waarnemers niet op het juiste moment in de goede terreinen zijn. Net als met de komnavlinder vragen we extra aandacht voor deze soort via het telproject in 2006.

zilveren maan

Tabel 1

Een overzicht van het aantal soorten vanaf 1992.

Aantal soorten in:

1992	43
1993	43
1994	43
1995	45
1996	46
1997	44
1998	44
1999	39
2000	44
2001	41
2002	37
2003	44
2004	43
2005	42

Nieuw in 2005 t.o.v. 2004

grote weerschijnvlinder en grote vos.

Verdwenen in 2005 t.o.v. 2004:

resedawitje, rouwmantel en kleine parelmoervlinder

Project kommavlinder en heivlinder in 2006

Jelle de Vries

Na het verschijnen van de vlinderatlas in 2003 is een belangrijke doelstelling van de vlinderwerkgroep de ontwikkeling van bedreigde vlindersoorten te blijven volgen en daarmee ook terreinbeheerders van dienst te zijn. Ieder jaar wordt aan één of enkele rodelijstsoorten aandacht besteed.

In volgorde zijn dat:

2001: Bruine eikenpage, sleedoorpage en grote weerschijnvlinder.

2002: Gentiaanblauwtje.

2004: Veenvlinders

(veenbesparelmoer, veenbesblauwtje, veenhooibeestje).

2005: Aardbeivlinder en zilveren maan.

2006: Kommavlinder en heivlinder.

2007: Heideblauwtje.

Na het heideblauwtje begint de cyclus opnieuw.

kommavlinder foto: Minko van der Veen

In 2006 zijn de kommavlinder en heivlinder aan de beurt.

De **kommavlinder** is een dikkopjes soort die vliegt van half juli – eind augustus.

De piek is in de 1ste week van augustus. Week 31!

De vlinder is geelbruin met duidelijk witte blokjes op de onderkant van de vleugels. De bovenkant is donkerder terwijl de kleur van de vlinders wat kan variëren.

De kommavlinder is een vlinder van droge, open heidevelden en schrale graslanden. Hij heeft een voorkeur daarin voor stuifzandgedeeltes of een halfopen vegetatie.

Dit zijn de groeiplaatsen van smalbladige grassen zoals, fijn schapengras, buntgras en zandstruisgras. Op deze grassen worden de eitjes afgezet en leven de rupsen.

Meestal worden de vlinders, nectarzoekend, gezien op struikhei. Bij gebrek aan nectarplanten kunnen ze ook pendelen naar nectarplanten buiten hun milieu en kan men ze aantreffen in slootkanten en wegbermen. Ook vliegen ze op de vlinderstruiken in tuinen in de directe omgeving.

De kommavlinder kan verward worden met het groot dikkopje. Deze is ook geelbruin maar met onduidelijke gele vlekken in de vleugels. De vliegperiode is vroeger, van begin juni tot begin augustus, er is dus een overlap met kommavlinder. Het leefgebied van het groot dikkopje is ook anders. Meer een voorkeur voor beschutte en wat vochtiger plaatsen.

De laatste jaren zijn we niet overvoerd met waarnemingen van de kommavlinder. Elk jaar zijn er een tiental meldingen en bijna altijd uit terreinen waarvan in de periode 1999-2005 al gemeld is dat de vlinder er voorkomt. Zelden een melding van een nieuwe locatie !

Dat geeft te denken. De oorzaak kan zeer verschillend zijn.

- Tellers zijn in de vliegperiode half juli tot eind augustus vaak op vakantie. De vliegperiode is ook relatief kort en zijn in die periode verschillende bezoeken noodzakelijk. Mogelijk worden door deze oorzaken vlinders gemist.

- In de jaren na het verschijnen van de atlas bemerken we een verschuiving in de herkomst van de telgegevens. Er komen relatief méér gegevens uit tuinen, de eigen woonomgeving, en minder uit de echte natuurgebieden. Kommavinders hebben wel de neiging de nectarbronnen op te zoeken en te gaan zwerven. De kans op een vlinder in de woonomgeving is echter klein. Zijn aanwezigheid in natuurgebieden is mogelijk ondergewaardeerd.

- De stand gaat echt achteruit. Het gaat slecht met de kenmerkende soort van droge graslanden en stuifzandgebieden. Hetzelfde zien we ook bij de heivlinder. Dit ondanks het feit dat beheerders hun best doen het biotoop waarin de vlinders zich thuis voelen terug te krijgen. Er wordt bos gekapt. Door begrazing, plagen en maaien ontstaan weer schrale vegetaties. De pootjes van al dat vee mag de vegetatie weer open trappen. Kortom! Stuifzand mag weer!!

Op het verspreidingskaartje in de vlinderatlas (Dijkstra et al) is te zien dat in Drenthe ongeveer 30 gebieden zijn waar de soort, vaak in meerdere kilometerhokken voorkomt. (Tabel 2)

In totaal gaat het om 100 km hokken.

Als we voldoende tellers hebben, willen we deze km hokken in de vliegperiode minimaal één keer (liefst vaker) bezoeken. De gegevens dienen te worden vastgelegd op tellijsten. Ook de 0 waarneming (= niet gevonden) noteren.

De kommavlinder en de heivlinder vliegen in dezelfde periode en in hetzelfde milieu. Daarom het verzoek om heivlinderwaarnemingen te noteren.

Na de tellingen de papieren zo snel mogelijk naar Jelle de Vries sturen.

Deelnemers kunnen vooraf een keuze maken welk terrein ze willen bezoeken of aangeven dat wij die keuze maar moeten maken. En lijst van terreinen is bijgevoegd (tabel 2) en ook in de voorjaarsbijeenkomst op maandag 24 april komt dit project aan de orde.

In de loop van het voorjaar ontvangen de deelnemers een kaartje van hun telgebied met telformulieren. Wij regelen ook de vergunning met de eigenaar.

Om alles goed geteld te krijgen hopen we op 40 – 50 tellers. Graag opgeven dus !!

heivlinder foto: Ron Soenveld

kommavlinder foto: Ron Soenveld

Tabel 2.

Waarnemingen van kommavlinder in Drenthe:

Noordsche veld	2 km hokken
Balloërveld	7 „
Leggelderveld	2 „
Hijkerveld	3 „
Zuid Hijkerveld	1 „
Groote veld Hooghalen	1 „
Radiotelescoop	2 „
Zwiggelerveld en Elperveld	8 „
Drouwenezand	6 „
Orvelterzand , Meeuwenplas	4 „
Reyntjesveld Orvelte	4 „
Heideveld Westerbork	2 „
Scharreveld, Holtherzand	6 „
Terhorsterzand	2 „
Aekingerzand, het Broek	3 „
Doldersummerveld, Wapserveld	4 „
Havelterberg, Westertzand	6 „
Anserdennen	3 „
Davidsplassen, Radiotelescoop	7 „
Drostenvveen, de Benderse	6 „
Noorderveld, Kralose heide	6 „
Nuilerveld	1 „
Hullenzand	3 „
Martensplek	1 „
Balinger, Mantingerzand	5 „
Hooge Stoep	4 „
Sleenerzand	1 „
Zandwinning Amsterdamscheveld	1 „
Echtenerzand	3 „

Naast deze vliegplaatsen hebben we nog een twintigtal kansrijke locaties op het oog.

Literatuur:

Dijkstra A.C.J., J.de Vries & B.J.Hoentjen,
2003 Dagvlinders in Drenthe.
Uitgeverij Publique/Vlinderwerkgroep Drenthe.

Veenvlindertelling in 2005

Jelle de Vries

Evenals vorig jaar zijn op alle bekende locaties de veenvlinders geteld.

De tellingen zijn grotendeels uitgevoerd door de terreinbeheerders zelf en waar nodig bijstand verleend door vrijwilligers van de Vlinderwerkgroep Drenthe.

Er zijn 18 terreinen geïnventariseerd, waarvan één in de provincie Groningen. (Tabel 3)

Ook is gekeken op een zestal locaties, die in 2004 zijn blijven liggen. Helaas zijn daar geen veenvlinders waargenomen.

Voor 2006 zal ook de meeste aandacht uitgaan naar deze terreinen.

Daarnaast blijven we een aantal kansrijke veentjes bezoeken.

veenbesparelmoervlinder foto: Pauline Arends

Tabel 3

Veenvlindertelling 2000 tot en met 2005

nr.	naam	2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006			
		bl	p	h	bl	p	h	bl	p	h	bl	p	h	bl	p	h	bl	p	h	bl	p	h	
2	Noordveen																						
4	Grolloo 116												7				10						
6	Grolloo 61																						
7	Blankeveen											3											
9	Schoonloo 116b																						
10	Schoonloo 115f																						
11	Tweelingen																						
13	Hingsteveen																						
16	Adderven Sleen																						
24	Reigersplas	2	1		6	3		9	6		5	1		15	4					7	5		
26	Adderven/vak 89	1	0		0	1		2	1		5	3		3	3					1	0		
27	Meeuwenplas	3			5			10	0		5	1		20	4					27	0		
33	Poort 2	1	2		15	2		2	0		2	0		3	0					3	0		
44	Wijster noord																						
44	Wijster zuid																						
50	Spaarbankbos																						
51	Anserdennen																						
18	Sellingen (Er)																						

bl = veenbesblauwtje

p = veenbesparelmoervlinder

h = veenhooibeestje

BRONNEN:

Fauna inventarisatie Dwingelderveld

2002 en 2003. T. Kleine

SBB. Albert Henckel

Vlinderwerkgroep Drenthe

veenbesblauwtje foto: Pauline Arends

veenbesparelmoervlinder
foto: Pauline Arends

veenhouibeestje foto: Pauline Arends

In het kader van het project 'Heide- en veenvlinders' dat wordt gesubsidieerd uit het "soortenbeleid" van de provincie Drenthe zijn bij twee veentjes in de Anserdennen de randen vrijgesteld en is uit de veentjes opslag verwijderd. Het werk is nog niet klaar. De rest zal in 2006 worden uitgevoerd.

Binnen het kader van dit project beperkt het werk zich bijna altijd tot opslag verwijderen en randen vrijstellen. Iets doen aan de waterhuishouding of herstel van veengroei is te specialistisch en vraagt méér onderzoek. Dat is de verantwoording van de terreinbeheerder.

Ingrijpendere beheersmaatregelen zullen voort moeten komen uit het project 'Bescherming veenvlinders bij SBB'. In dit project werken alle drentse terreinbeheerders samen om te komen tot herstel van hoogveensystemen. Het project wordt medegefinancierd vanuit het soortenbeleid van de Provincie Drenthe.

Het afgelopen jaar méér dan 500 veentjes in Drenthe bekeken of ze al dan niet geschikt zijn voor veenvlinders. De beoordeling gebeurt via een protocol dat door de Vlinderstichting is opgesteld.

Verder zijn ogenschijnlijk voor veenvlinders geschikte veentjes over de grens in Duitsland onderzocht. Dit in verband met het schrappen van verbindingzones. Zijn net over de grens nog populaties veenvlinders aanwezig?

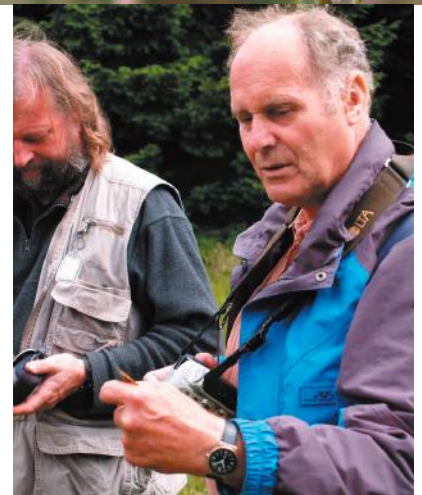
Een groep beheerders heeft afgelopen zomer een veenvlinder excursie gemaakt naar Denemarken en Noord-Duitsland. Om te vergelijken waarom het daar beter is als bij ons. Wat is er bij ons misgegaan.

Al deze kennis komt aan de orde op een symposium voor beheerders in maart 2006.

Hopelijk leidt een en ander tot een beter inzicht, waarom de veenvlinders in Drenthe het slecht doen.

Jelle de Vries
foto:
Pauline Arends

Pijlstaarten in Drenthe.

Jelle de Vries

De laatste jaren worden zo'n 8 tot 10 soorten pijlstaarten waargenomen in Drenthe. In 1990 werd er nog weinig naar pijlstaarten keken. Pas na 2000 is de aandacht voor nachtvlinders m.n. pijlstaarten toegenomen.

Soort	1990	2003	2005
Windepijlstaart	0	4	1
Ligusterpijlstaart	0	4	1 r
Dennenpijlstaart	1	2	1 r
Populierenpijlstaart	1	5	1
Glasvleugelpijlstaart	0	5	2
Kolibrivlinder	2	108	13
Groot avondrood	11*	28*	4
	0 r	1 r	9 r
Klein avondrood	0	2	0
Pauwoogpijlstaart	1	1	3
Lindenpijlstaart	0	4	0
Doodshoofdvlinder	0	0	0
Walstropijlstaart	0	0	0

Toelichting:

r = rups

* = inclusief vanglampvangsten

Bespreking van de soorten.

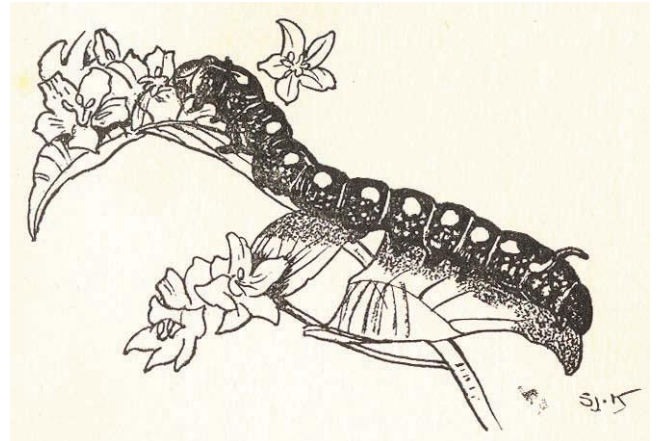
Windepijlstaart. Een trekvlinder die bijna elk jaar wel wordt waargenomen. Nooit in grote aantallen.

Ligusterpijlstaart. Ligusterheggen zijn er niet zoveel in Drenthe en vrij groeiende struiken in tuinen of in het veld al bijna helemaal niet. Een goed alternatief voor de rups zijn spiraea soorten. Echter als de voedselplant voor de rups ontbreekt komt ook de vlinder weinig voor. In Drenthe is de soort een zeldzame verschijning.

Dennenpijlstaart. Meestal één of twee meldingen per jaar. De vlinder is gebonden aan dennen en veel mensen zullen niet in een dennenbos op zoek gaan naar vlinders. De soort heeft ook een zeer goede schutkleur

de grijze dennenpijlstaart is overdag op de stam van een naaldboom nauwelijks te ontdekken

walstropijlstaartrups

Populierenpijlstaart. Drenthe is niet het land van de populieren. Misschien dat met het aanplanten van populierenplantages de laatste jaren de kansen voor de vlinder toeneemt. Naast populier is wilg ook een goede voedselbron voor de rups.

Glasvleugelpijlstaart. Vliegt overdag en zal op afstand wel eens verwisseld kunnen worden met de kolibrivlinder. Rupsen op kamperfoelie en sneeuwbes. In Drenthe is de soort zeldzaam.

Kolibrivlinder. In sommige jaren wordt deze trekvlinder in heel veel tuinen gezien. B.v. in 2003. Dit jaar (2005) was het wat minder. Een oude naam van deze vlinder is 'onrust'. Als je ooit geprobeerd hebt een vlinder te fotograferen weet je gelijk waarom!

kolibrivlinder afbeelding van de zoekkaart om overdagvliegende nachtvlinders te herkennen

Groot avondrood. Ook bekend als olifantsvlinder. Vaak worden de rupsen gevonden op wilgenroosjes of fuchsia's in de tuin. Heel opmerkelijk is dat al een paar jaar achtereenvolgend een vlinder eitjes legt op waterdrieblad in de vijver bij Jan en Annie Rocks in Zwartemeer. Hoe de rupsen na volgegeten te zijn naar de kant komen om te verpoppen is een raadsel. Zwemmen ze? In 2003 is een heel groot aantal vlinders gemeld. Dit is grotendeels het resultaat van vangsten in een vlindervanglamp.

Klein avondrood. Beslist zeldzamer dan zijn grotere broer. Komt in Drenthe moeilijk aan zijn trekken want de rups leeft op walstro.

Pauwoogpijlstaart

Pauwoogpijlstaart. Jaarlijks weinig waarnemingen. De rups wordt het meest aangetroffen op wilgen.

lindenpijlstaart

Lindenpijlstaart. Gezien het groot aantal linden wat in Drenthe groeit valt zijn aanwezigheid een beetje tegen.

Walstropijlstaartvlinder

Doodshoofdvlinder en Walstropijlstaart. Twee vlinders die slechts af en toe gesignaleerd worden. Zo eens in de tien jaar of zelfs nog minder.

Lieveling
Timandra griseata

Naast meldingen van de pijlstaarten ontvangen we steeds meer gegevens van andere nachtvinders. Daarbij zijn een groot aantal van overdag vliegende nachtvinders zoals:

Gammauil. St Jansvlinder, Metaalvlinder, Mi vlinder en St Jacobsvlinder. Ook in de top vijf van de echte nachtvinders zijn mooie soorten. We noemen grote beer, Roodbandbeer, Lieveling, Muntvlinder en Nachtpauwoog. En dit is nog maar een kleine greep uit al de soorten die gezien worden.

Voor wie ook nachtvinders wil doorgeven! We hebben daarvoor een speciaal formulier. Niet de nachtvinders bijschrijven op het nieuwe dagvlinderformulier. Dan kunnen de gegevens niet digitaal verwerkt worden en gaan ze verloren.

Dit komende jaar willen we al de oude gegevens vanaf 1990 eens doorspitten en daar nachtvindergegevens uit halen. In de nieuwsbrief komen we daar zeker op terug.

Een heel goede nachtvindervangst in 2006.

Gentiaanblauwtje in 2005

Minko van der Veen

Inleiding

Op 25 juli en 2 augustus 2005 hebben leden van de Vlinderwerkgroep IVN-afdeling Roden, op het Leggelderveld (Natuurmonumenten) tellingen verricht van op de Klokjesgentianen afgezette eitjes van het Gentiaanblauwtje. Daarbij is per bloemstengel het aantal knoppen (al of niet in bloei) genoteerd en het totaal aan eitjes dat daarop werd aangetroffen. Op deze wijze kan zowel inzicht verkregen worden in het plantenbestand als in het aantal afgezette eitjes en daarmee in de grootte van de vlinderpopulatie. Van elke gevonden plantencluster werden, met een GPS, de x-/y-coördinaten vastgesteld. Van grotere clusters werden meerdere coördinaatpunten vastgelegd.

Het grootste deel van de tellingen werd op 25 juli uitgevoerd, het resterende deel op 2 augustus. Er werd dus 'enkel' geteld. Wel is, ter controle, een dubbeltelling uitgevoerd op een tweetal plots. Deze dubbeltelling werd vooral ingegeven op het lage aantal planten dat werd aangetroffen tijdens de eerste telling (vergeleken met 2004).

koffie pauze (foto: Minko van der Veen)

Eerder al, in 2003, zijn door leden van de Vlinderwerkgroep IVN-afdeling Roden alle plekken op het Leggelderveld bezocht waarvan tussen 1992 en 2002 Gentiaanblauwtjes zijn gemeld aan de Vlinderwerkgroep Drenthe. Slechts op twee daarvan werden nog Klokjesgentianen aangetroffen. Even als in 2003 en 2004 hebben we ons in 2005 beperkt tot deze twee gebieden, maar helaas werden ze nu nog maar in één daarvan aangetroffen. Het gaat om een heideterrein waarin met name op de wat lagere delen de Klokjesgentianen groeien. Om de vegetatie kort te houden is vee ingeschaard. We telden 18 koeien.

Het hier volgende is een verkorte weergave van het vorig jaar aan Natuurmonumenten uitgebrachte verslag over de periode 2003-2005.

Gevolgde telprocedure

Om zoveel mogelijk fouten door dubbeltellingen en/of vergeten stukken uit te sluiten werd geteld tussen met touwen gemarkeerde (steeds opschuivende) stroken van ongeveer 10-15 meter breed. Een werkwijze die ook in de jaren 2003 en 2004 werd gevolgd.

Het feitelijke tellen van de Klokjesgentiaanstengels met het aantal knoppen en het erop afgezette aantal eitjes werd op 25 juli door twee groepen (5 personen), en op 2 augustus door 1 groep (ook 5 personen) gedaan. Binnen de groep is er één ("de notulist") die niet zelf telt, maar alleen noteert wat de andere groepsleden ("de tellers") roepen.

De "tellers" melden b.v. "5-13", wat wil zeggen: stengel met 5 knoppen/bloemen met in totaal 13 eitjes. De "notulist" meldt ter bevestiging "5-13" terug. Ook meet de "notulist" de (centrum)coördinaten van de plot in. In geval van een ruimere plot (> 10 meter) of meer verspreid staande planten worden meerdere punten ingemeten.

Telresultaten

In totaal werden tijdens de twee bezoeken 485 stengels genoteerd, met in totaal 1361 knoppen met daarop in totaal 6241 eitjes. Opvallend hierbij is dat, hoewel het aantal eitjes maar weinig verschilt met dat van vorig jaar (6990 eitjes in 2004, dus 11% minder) het aantal stengels en knoppen heel veel lager lag (met 2069 stengels en 5123 knoppen in 2004, nu in 2005 maar liefst 77% minder stengels en 73% minder knoppen).

Omdat al direct na afloop van ons eerste bezoek de lagere tendens in aantallen stengels duidelijk werd, is besloten een tweetal plots (7 en 10) bij ons tweede bezoek op 2 augustus nog eens te tellen. Bij deze tweede telling werden voor beide plots hogere aantallen stengels aangetroffen (69% resp. 65% meer) dan bij de eerste keer, terwijl het aantal aangetroffen eitjes al weer terug liep (51% resp. 40% minder dan bij de eerste telling).

Werden tijdens de telling op 25 juli nog 5 gentiaanblauwtjes waargenomen, op 2 augustus werden geen vlinders meer gezien.

Wanneer we de resultaten van 2004 en 2005 met elkaar vergelijken dan valt op dat in 2005 op de plots 2 en 3 iets meer stengels en knoppen, maar aanzienlijk meer eitjes werden aangetroffen. Van belang hierbij is wel dat de plots 2 en 3 liggen in het (relatief) drogere deel van het gebied. Voor een groot deel van de overige plots geldt dat ze veel vaker en langer onder water komen te staan.

Resultaten in meer detail

Omdat van elke afzonderlijke stengel het aantal knoppen (bloemen worden ook als knoppen geteld), het aantal eitjes en de x-/y-coördinaten werden vastgelegd, is het mogelijk hiervan naar veel gezichtspunten overzichten te maken. Zo laat overzicht-1 een vergelijking zien tussen 2004 en 2005 wat betreft de aantallen eitjes en de aantallen stengels voor in de kolommen aangegeven plots. Hierbij valt een aantal zaken op:

PLOTNUMMERS :	2	3	<u>4+6+7+8+9+11+12+13</u>	19+21	22+23+24	25+26
2005, telling 25 juli:			<u>565/45</u>	2116/153		
2005, telling 2 aug:	99/25	1044/119			728/58	831/23
2004, telling 27juli-9 aug:	53/21	622/110	<u>1443/690</u>	1154/447	370/68	303/26

Overzicht-1 "vergelijking aantallen eitjes / aantallen stengels verzamelplots 2005 met 2004"

De plots 2 en 3 kunnen rechtstreeks worden vergeleken omdat het in het terrein duidelijk van elkaar geïsoleerde gebieden zijn. Voor de overige plots moeten steeds meerdere plots worden gecombineerd om de vereiste isolatie van andere plots te bereiken. Heel opvallend is dat bij de plots 4,6,7,8,9,11,12,13. Deze plots staan veel vaker en langer onder water dan de andere. Tijdens de telling van 2005 konden zelfs veel plots van 2004 niet als zodanig worden teruggevonden. Het aantal stengels aangetroffen tijdens de telling op 25 juli 2005 blijft sterk achter bij dat van 2004. Bij de telling op 2 augustus 2005 verschillen de stengelaantallen nog maar weinig van die van 2004. Waarbij wel opgemerkt moet worden dat de toen getelde plots niet tot de natste delen behoren.

Het aantal aangetroffen eitjes voor 2005 ligt steeds een factor 2 à 3 hoger dan in 2004 behalve voor de plotcluster (4,6,7,8,9,11,12,13) in het natste deel van het gebied. Hier is sprake van een reductie met bijna een factor 3!

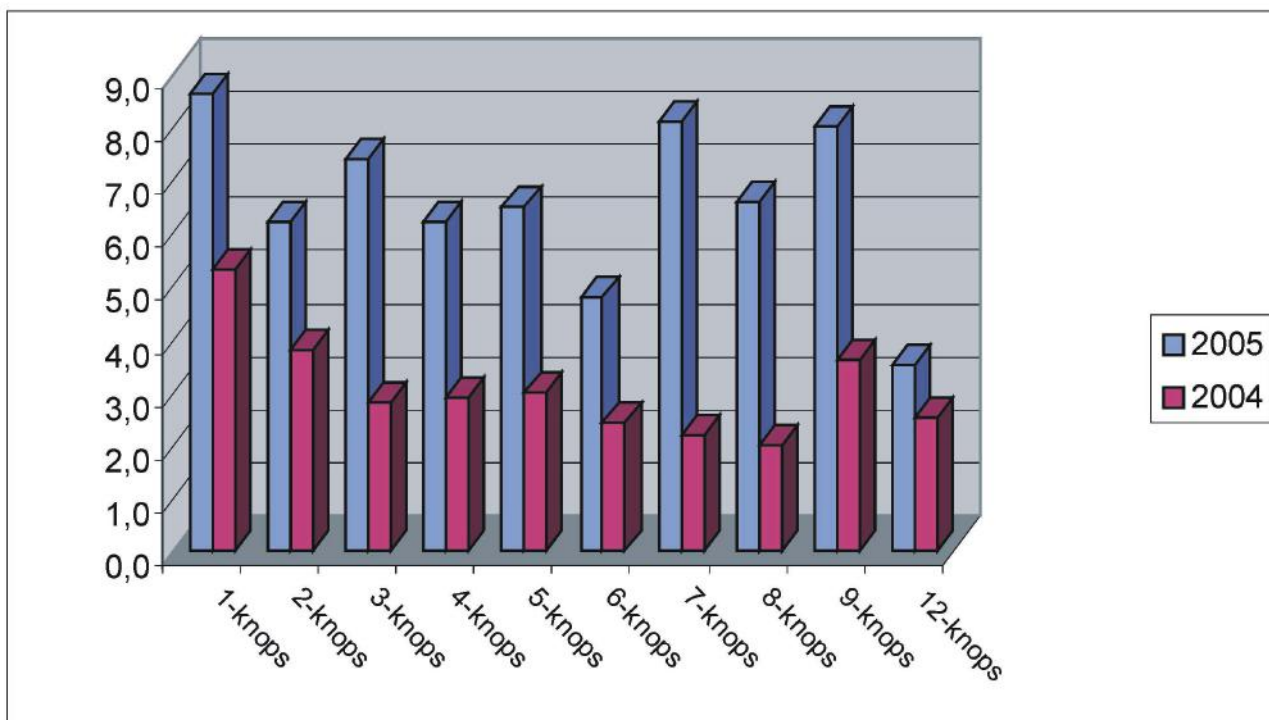
Verder is ook het aantal eitjes per stengel, en met name het gemiddeld aantal eitjes per knop interessant. Er van uitgaande dat een (bloem)knop maar voor een beperkt aantal rupsjes voldoende leeftocht oplevert, is er sprake van een maximaal aantal (succesvolle) rupsje per knop. (succesvol: voldoende gegroeid om door de mieren geadopteerd te worden)

Summary: @AVG	Field: #EI KNOP												
Rows: PLOT#	Columns: #KNOPPEN												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	13	ALL
2	1.5	0.5	3.2	1.0	1.5	1.2		1.1					1.6
3	6.8	2.7	4.8	5.1	3.5	4.9		6.5					4.8
4	12.6		4.8	4.9	9.5	9.7							8.2
8	4.0	9.3	4.7		10.3	6.2							7.0
10	8.5	3.6	4.9	5.0	6.8	6.8	7.4						6.3
19	6.9	7.3	11.0	7.0	3.3	5.3		8.7		8.0			7.4
21	11.5	8.2	8.8	7.4	7.9	2.4	10.1						8.5
22	12.5	5.5	12.8		18.2								12.5
23	7.5	5.1	7.6	10.9	7.1			8.1					7.5
25			18.7				8.0				3.5		10.1
26		10.0	13.0	9.6	12.1	11.3							11.3
2005 ALL	8.6	6.2	7.4	6.2	6.5	4.8	8.1	6.6		8.0	3.5		6.9
2004 ALL	5.3	3.8	2.8	2.9	3.0	2.4	2.2	2.0	2.0	3.6	2.5	0.4	3.38

Overzicht-2 "gemiddeld aantal eitjes per knop naar plot en naar aantal knoppen per stengel" (selectie: alleen stengels met eitjes!) en vergelijking totaal-gemiddelden 2005 met 2004

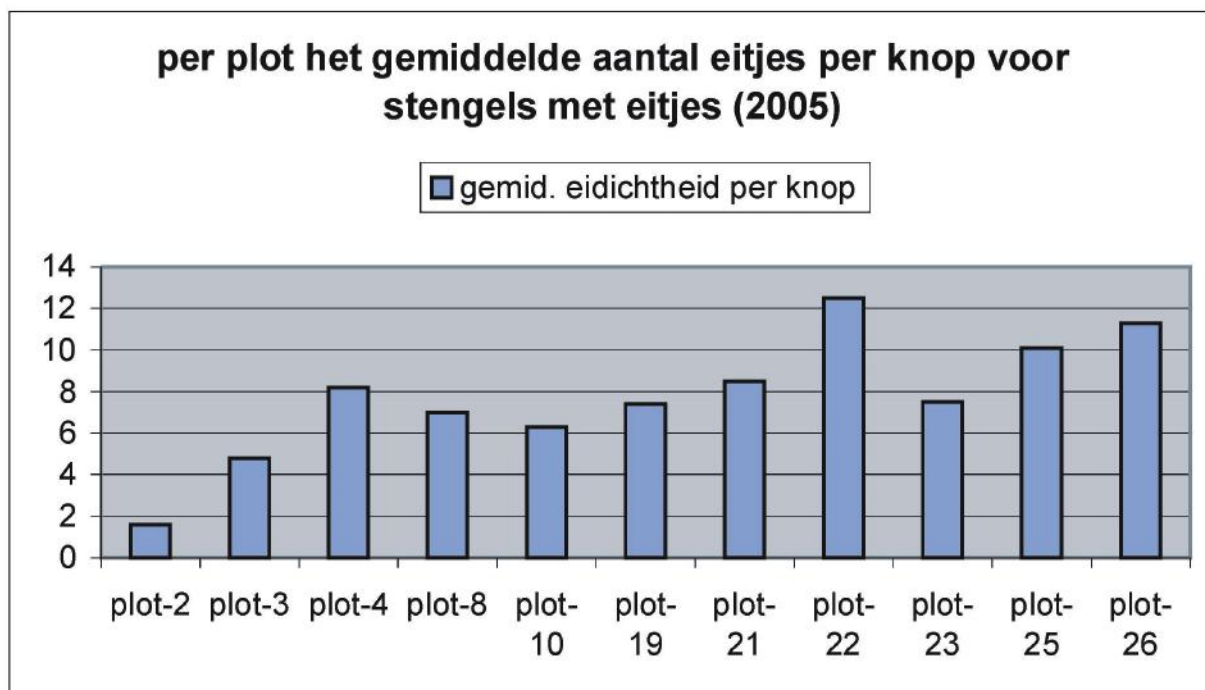
Uit overzicht-2 valt duidelijk op te maken dat in 2005 het gemiddeld aantal eitjes per knop beduidend hoger ligt dan in 2004. Hierbij moet worden opgemerkt dat het gemiddelde is bepaald uit een deelselectie van de tellingen. Om een juister beeld van de voedselcompetitie in termen van de 'eidichtheid' per knop te krijgen, zijn stengels zonder eitjes buiten beschouwing gelaten.

Overzicht-2 geeft de gemiddelde eidichtheid per knop naar plotnummer(rij) en naar het aantal knoppen per stengel(kolom) weer. Voor het totaal van alle plots is de gemiddelde eidichtheid per knop (ook nog eens uitgesplitst naar het aantal knoppen per stengel) voor 2005 vergeleken met die van 2004 en in grafiek-1 nog eens zichtbaar gemaakt.

Grafiek-1 "gemiddeld aantal eitjes per knop voor 2004 en 2005 naar aantal knoppen per stengel (selectie: alleen stengels met eitjes)

Wat opvalt is dat de eidichtheid in 2005 beduidend hoger ligt dan in 2004, meestal meer dan een verdubbeling. Het heeft er alle schijn van dat de vliegpiek van de vlinder voor lag op de plantengroei. Hierbij kan nog eens gewezen worden op de opvallende stijging van het aantal planten bij de 2^e telling op 2 augustus, waarbij het aantal aangetroffen eitjes al terug liep.

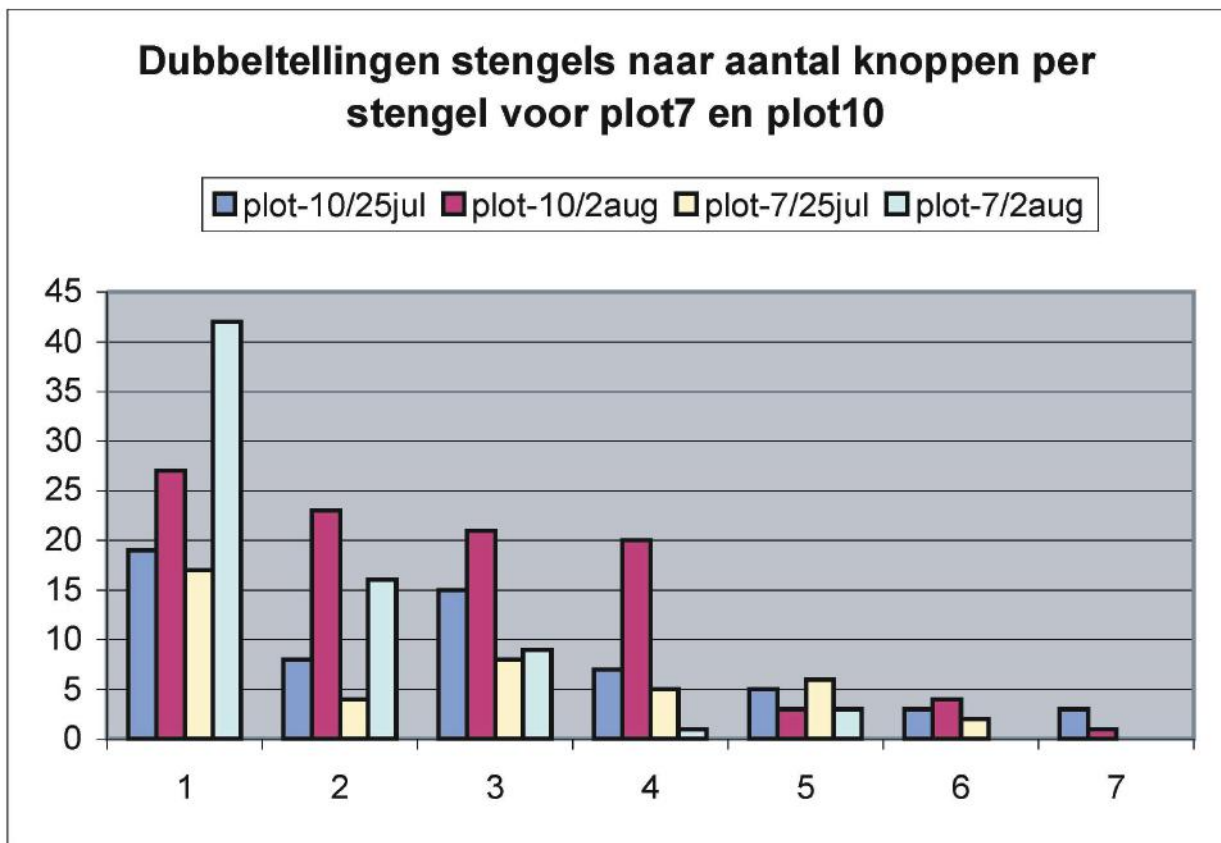
Grafiek-2

Opmerking:

In het "Beschermingsplan Gentiaanblauwtje 2003-2007" (van het Expertisecentrum LNV/Vlinderstichting, M. Wallis de Vries) valt te lezen:

"De gemiddelde overleving van ei tot rups kent slechts een geringe dichtheidsafhankelijke sterfte. Wel blijven de rupsen langer in dichter belegde knoppen en zijn de uitgekomen rupsen ook kleiner (Gadeberg & Boomsma, 1996). Er is dus uiteindelijk wel sprake van voedselconcurrentie, waardoor er per bloemknop slechts een klein aantal rupsen groot genoeg is om door mieren geadopteerd te worden"

Grafiek-2 geeft de eidichtheid per knop voor de verschillende plots. De plots 2 en 3 kennen een (relatief) lage dichtheid, terwijl de plots 22, 25 en 26 een (relatief) hoge dichtheid kennen.

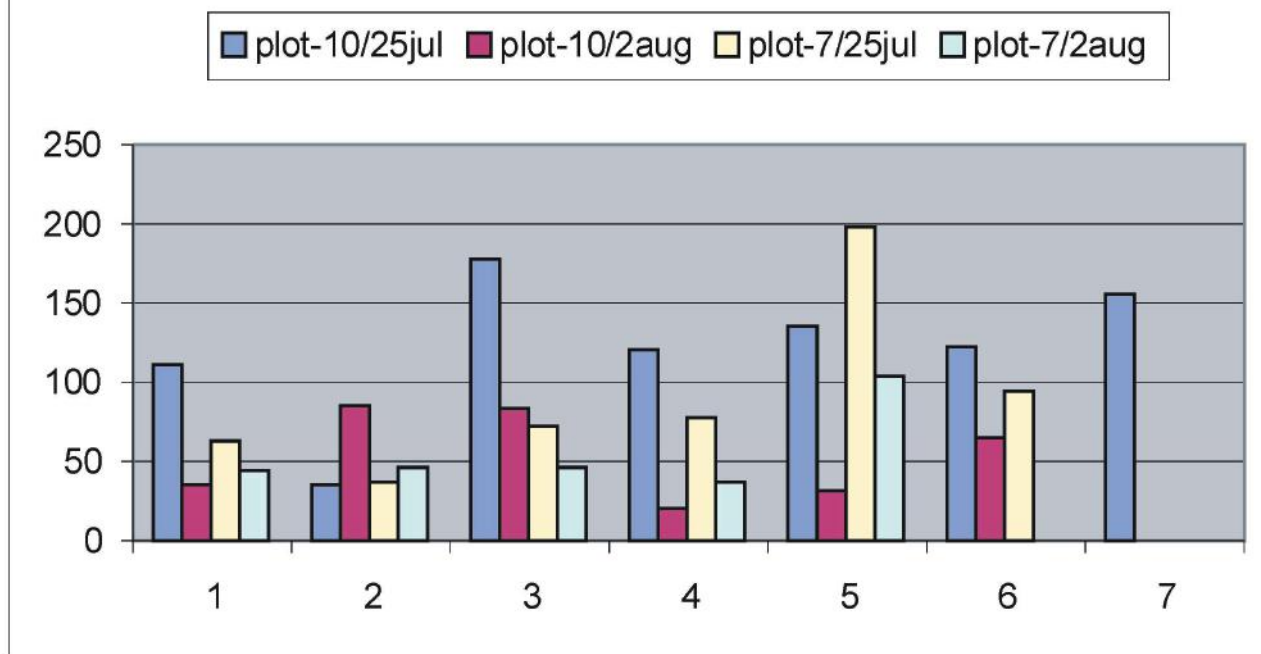
Grafiek-3

Dubbeltellingen

Om meer zicht te krijgen op de opvallend lage aantallen gevonden stengels (in vergelijking met 2004) zijn de plots 7 en 10 bij de tweede telling van 2 augustus opnieuw geteld. Uit de grafieken 3 en 4 blijkt heel duidelijk dat 8 dagen na de eerste telling het totale aantal gevonden stengels beduidend hoger lag. Het tegendeel bleek waar voor het totale aantal eitjes dat werd gevonden. Dit laatste duidt erop dat al een aantal eitjes van de planten was gevallen. De vliegtijd van de vlinder liep dus al sterk terug of was al voorbij.

Dit sluit aan bij onze waarnemingen van de vlinder: zagen we er bij de eerste telling nog 5 stuks, bij de tweede werd geen enkele vlinder meer waargenomen en dat ondanks het toen fraaie weer. Opmerking: we zien dat bovengenoemde tendens niet voor alle voor stengels, d.w.z. ongeacht het aantal knoppen, op gaat.

Dubbeltellingen eitjes naar aantal knoppen per stengel voor plot7 en plot10

Grafiek-4

Verjonging planten

Een ander aspect dat in principe uit de tellingen naar voren kan worden gehaald is de leeftijdsopbouw en daarmee dus ook dat van de verjonging van het plantenbestand.

Jonge planten starten met weinig knoppen waarna het aantal met de jaren stijgt. Maar doordat op het moment van tellen nog relatief veel planten te verscholen in de vegetatie zaten om ze op te kunnen sporen kan uit deze tellingen niet een voldoende kenmerkend beeld worden gegeven.

Conclusies en Aanbevelingen

1. Als we alleen naar het aantal afgezette eitjes kijken, kan gesproken worden van een stabiel beeld t.o.v. vorig jaar. Of we dat volgend jaar opnieuw kunnen vaststellen (bij verder gelijkblijvende omstandigheden) is maar de vraag. Immers het aantal rupsjes dat in mierennesten zal belanden zou wel eens lager uit kunnen vallen door de gevonden (veel) hogere eidichtheid per knop. Hoofdoorzaak voor deze hogere dichtheid lijkt vooral het najliden van de plantengroei op de vliegtijd van de vlinder. Hoewel deze dichtheden voor alle plots optreden, zijn de onderlinge verschillen tussen de plots opvallend. De ligging van de plot, droger of natter, lijkt hierbij van doorslaggevend belang te zijn geweest.

25 augustus:
de rupsjes
zijn al vertrokken
foto:
Minko van der Veen

2. Alleen voor de plots die liggen in het natste deel van het terrein zijn lagere aantallen eitjes gevonden. Hier is sprake van een teruggang met bijna een factor 3, terwijl voor de overige plots sprake is van een toename van het aantal eitjes met een factor 2 à 3. Onderzocht zou moeten worden of de waterstand beter in de hand kan worden gehouden.

3. De plots 25 en 26 dreigen mogelijk te veel ingesloten te raken. Verwijderen van opslag valt hier te overwegen.

4. Regelmatig vonden we over het hele terrein afgerukte stengels en ligplekken van het ingeschaarde vee. Dat deze 'beheerders' veel goed werk doen is zeker, maar het tijdelijk uitrasteren van delen van het terrein met veel klokjesgentianen gedurende de periode half juli tot half augustus valt o.i. te overwegen.